

TÖRÖK ENIKŐ

*Solt város ideiglenes felmérésének dokumentumai**

Az 1849. október 20-i császári pátens írta elő az állandó kataszter létesítését Magyarországon. Mivel az állandó kataszter nem volt gyorsan megvalósítható, ezért 1850. március 4-én „földadó-ideiglen” készítését rendelték el, hogy a részletes felmérés elvégzéséig legyen alapja a földadó kivetésének. Az utóbbi években lendületet kapott a kataszteri felmérések történetére vonatkozó források feltárása és egyes kérdések feldolgozása, az ideiglenes felmérés története azonban többnyire csak bevezető a részletes felmérés ismertetése előtt, annak önálló feldolgozása még várat magára. Pedig az ennek során keletkezett térképek és iratok – különösen akkor, amikor a részletes felmérés csak évtizedekkel később jut el egy-egy területre – ugyan-csak jól használható források lehetnek a gazdaság-, hely- és családtörténetre. Az ideiglenes felmérés is szabályozott keretek között zajlott, mint arról az eddig fellelt korabeli utasítások is tanúskodnak. A felmérési munkálatokat az 1850. augusztus 2-án német és magyar nyelven közreadott utasítás szerint kellett végezni, 1851-ben két póttutasítást is kiadtak a mérnökök számára.¹

Az 1850. évi utasítás szerint a mérnök a következő dokumentumokat köteles előállítani a felmérés során: „felvételi szelvények” (konkreтуális térkép), „tájékozási vázlat” (kroki), „tér-vázlat” / „térelőrajz” / „brouillon”,

„kimutatási vázlat”, „telek-kiszámítási rajz”, „kiszámítási jegyzőkönyv” (területszámítási jegyzőkönyv), „felvételi jegyzőkönyv”. Ezek közül Solt esetében konkreтуális térképet, kroit, területszámítási jegyzőkönyvet és felvételi jegyzőkönyvet ismerünk, és bár az utasítás nem említi, de van talajhasználati kimutatás is. Az 1851. évi póttutasítás a felmérés gyorsítása érdekében megszüntette a kimutatási vázlatok készítését, csak kivételes helyzetekben engedélyezte. Helyette szalma- és regálpapírra rajzolható vázlat szerkesztéséről rendelkezik.²

Solt részletes felmérésére csak 1880-ban került sor, ezért addig az ideiglenes felmérést használták a földadó megállapításához.³ Az ideiglenes felmérés eredményeinek egyik gazdag őrzőhelye az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) Térképtára, itt kutatható Solt konkreтуális térképe, kataszteri térképvázlata, felvételi jegyzőkönyve, területszámítási jegyzőkönyve és talajhasználati kimutatása is, amelyek 1853–1854 és 1858 folyamán készültek. A felmérés dokumentumai a Magyar Királyi Állami Földmérési Térképtárból kerültek a könyvtárba, amit a konkreтуális térkép borítóján és szelvényein látható földmérési térképtári pecsét is bizonyít, valamint a következő bélyegző: 65/1926. szám. Kiadatott az „Országos Széchényi[!] Könyvtárnak” tudományos kutatások céljára. Budapest, 1925. évi május hó 15-

* Készült az OTKA K 105 886 kutatási pályázat támogatásával.

¹ 1850-diki március 4-kén kelt császári nyiltparancs. *Magyarkoronaországot illető országos törvény- és kormánylap*, 1. (1850) 8:81.; *Instruction zur Ausführung der Vermessungs-Operationen, für das mit allerhöchstem Patente vom 4. März 1850 angeordnete Grundsteuer-Provisorium*. Wien, 1850; *Utasítás a mérnöki munkálatok kivételére az 1850-ik évi martius hó 4-kén kelt legmagasb patens által rendelt földadó-provisoriumhoz*. 5 mintával. Bécs, 1850. (= Mérnöki utasítás, 1850); *Pótló utasítás a mérnökök számára a telekadó-ideigleneknek életbeléptetése iránt*. Bécs, 1851. április 5. (= Póttutasítás, 1851); *A telekadó-ideiglenegnél alkalmazott mérnökök munkálati eljárását tárgyaló pótló utasítás*. [S.l.] 1851. (= Póttutasítás 2, 1851) Röviden érinti az ideiglenes felmérés utasításait REISZ T. CSABA: A kataszteri felmérési utasítások. *Catastrum*, 2. (2015) 1:5.

² Mérnöki utasítás, 1850. 4., 7., 18., 23–26., 28–29., Póttutasítás, 1851. 2.

³ *Másolat a kataszteri és telekkönyvi betétszerkesztési munkálatok állásáról Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegyében*. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= MNL OL), S 92 Az Országos Földmérési Intézet vegyes iratai (= S 92), No. 8/1. 12. p.

én. M. kir. állami Földmérési Térképtár Rolla János⁴ műszaki főtanácsos, térképtárnok.⁵

Mérnökök

A felmérésen Mesterfy (Mesterffy, Mesterfi) Márton (1824–1867), Ketskemény (berhidai Kecskeméthy) Sámuel (†1888) és Franz József mérnökök dolgoztak.

Mesterfy Márton altisztként, majd hadnagyként harcolt az 1848–1849. évi szabadságharcban. Ezt követően, 1852 és 1855 között – az OSZK katalógusában található dokumentumok alapján – az ideiglenes kataszteri felmérésen dolgozott Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében. Solt 1854-ből származó terület-számítási jegyzőkönyvén „solti mérnök”-nek nevezte magát. 1867-ben halt meg Pécsen.⁶

Ketskemény Sámuel – az OSZK katalógusa szerint – 1858-ban Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei települések ideiglenes felmérésében működött közre. 1888. december 10-én, 62 éves korában hunyt el Marosbogáton.⁷

Franz József – az OSZK katalógusa alapján – 1851 és 1866 között Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, Bor-

sod, Veszprém, Heves és Esztergom vármegyei települések ideiglenes felmérését végezte. 1873-ban mérnökként a jablonkai (Árva vármegye) felmérési felügyelőség alkalmazásában állt, 1875-ben a változó állomásokkal rendelkező felmérési felügyelőségek mérnökei között szerepelt.⁸

Kroki

Solt kataszteri térképvázlata (croquis) két példányban maradt fenn, mindkettőt Mesterfy Márton rajzolta.⁹ Az egyik 1853-ban készült egy 77,5×61 cm nagyságú papírlapon *Catastral Gemeinde Solt* (piros színnel kiegészítés: *sammt Enclav Gemeinde Révbér*) címmel. A térképi tartalomban javításokat eszközöltek, szintén piros színnel. Átírták az egyes dűlők római számait, bevezették a művelési ágakat és azok területi kiterjedését.

A másik kroki *Catastral Gemeinde Solt* címmel 1854-ből származik és kilenc, egyenként 36×26 cm-es kartonlapon ábrázolja a várost. Mivel ezen térkép helyszínelési záradéka („Hogy az ezen vazlaton kimutatot dűlök a helyszínen megvizsgálatva töke[letesen] he-

⁴ Rolla János (1868–1929) földmérő, földmérési szakíró, műszaki tanácsos és a földmérési térképtár vezetője. Az érettségi után három évet hallgatott az Egri Érseki Jogakadémián. 1891 februárjában díjnokként kezdett dolgozni a kataszteri felmérésnél. 1890–1896 között műszaki képzésben vett részt, így 1892-ben előléptették felmérési növendékké, majd 1894-ben mérnöksegéddé. 1900-ban mérnökké, 1907-ben pedig kataszteri főmérnöké nevezték ki. 1893–1894 között az egri, 1895–1900 között a nagybányai, 1901–1904 között a debreceni 12. számú felmérési felügyelőség, 1904–1913 között a kolozsvári kataszteri igazgatóság (1911-től 21. sz. kolozsvári felmérési felügyelőség) műszaki osztálya, 1914–1918 között a 9. számú budapesti felmérési felügyelőség alkalmazásában állt. 1919-től műszaki tanácsosi minőségben a Pénzügyminisztérium felmérési ügyosztályán teljesített szolgálatot. 1924–1929 között a Magyar Királyi Állami Földmérési Térképtár vezetésével bízták meg. *Magyarország tiszti cím- és névtára*. Bp., 1893:211., 1894:214., 1895:217., 1896:248–249., 1897:295., 1898:318., 1899:388., 1900:320., 1901:325., 1902:336., 1903:330., 1904:172., 1905:185., 1906:196., 1907:197., 1908:200., 1909:209., 1910:216., 1911:217., 1912:220., 1913:229., 1914:233., 1915:236., 1916:252., 1917:256., 1918:197., 1927:62., 110., 1928:64., 116. Előléptetések. *Kataszteri Közlöny* (= *KK*), 1. (1892) 3:28. Kinevezések. *KK*, 3. (1894) 8:11. Előléptetések. *KK*, 5. (1896) 12:317. Személyi hírek. *Pénzügyi Közlöny* (= *PK*), (1894) 24:467. Személyi hírek. *PK*, (1896) 29:650. Személyi hírek. *PK*, (1897) 21:481. Személyi hírek. *PK*, (1900) 8:270. Személyi hírek. *PK*, (1903) 5:81. Személyi hírek. *PK*, (1904) 2:41. Személyi hírek. *PK*, (1907) 11:262. Személyi hírek. *PK*, (1913) 18:278. Személyi hírek. *PK*, (1924) 2:21. Gyászrovat. *Budapest Hírlap* (= *BH*), 49. (1929) 97:10. Gyászjelentése: <http://www.rakovszky.net/>. BENDEFY LÁSZLÓ: Adatok a Kataszteri Közlöny alapítójának és munkatársainak életéhez. *Geodézia és Kartográfia*, 21. (1969) 4:293. *Az állami földmérés törzskönyvi lapjai, 1925–1930. XVII. kötet. A–Zs*. MNL OL, S 92. No. 26/1. 525–539.

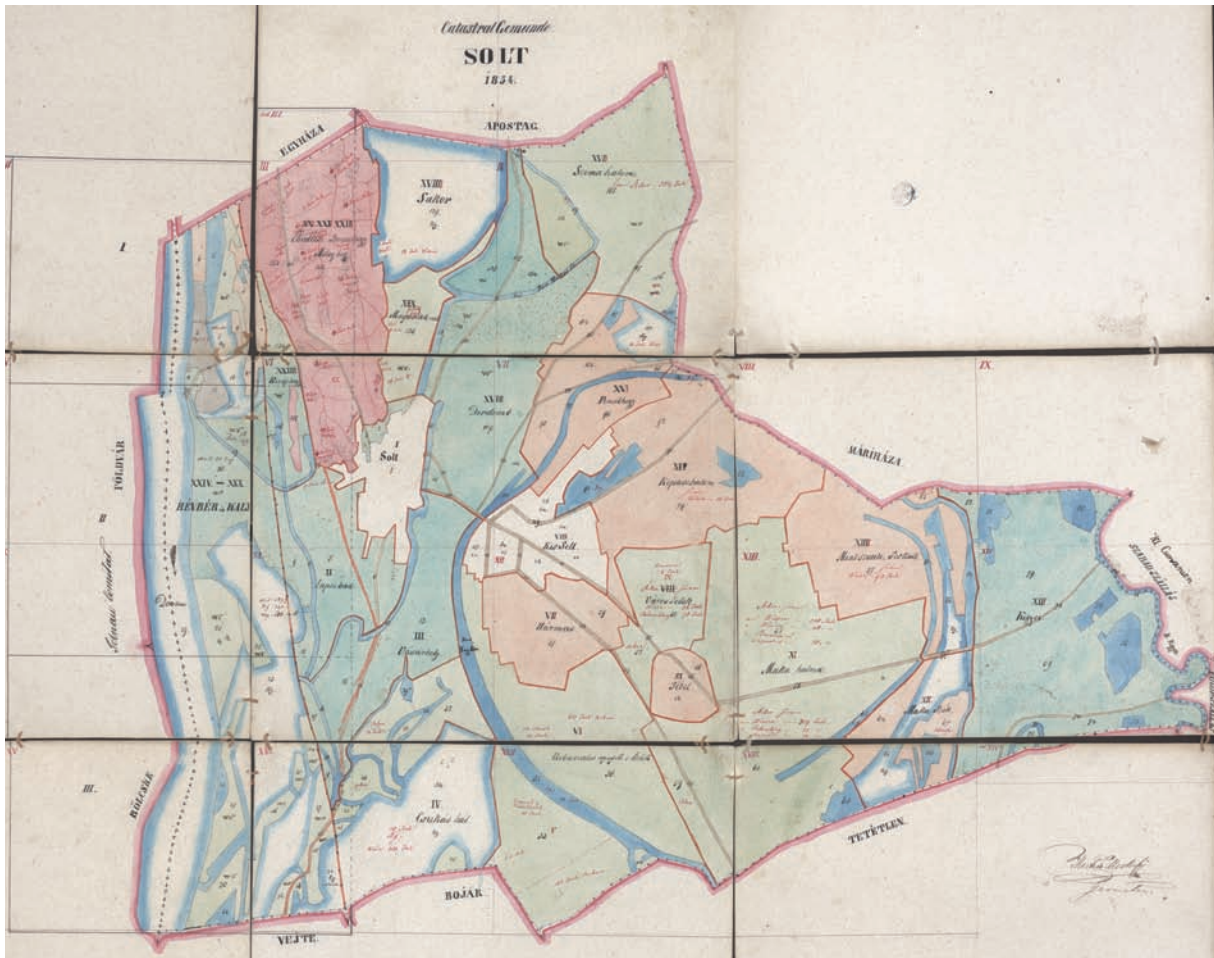
⁵ A kataszteri dokumentumoknak a Térképtárba kerüléséről l. PATAY PÁLNÉ: Az Országos Széchényi Könyvtár Térképtárának története, 1802–1946. *Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve 1986–1990*. Szerk.: Kovács Ilona. Bp., 1994. 282–283. Ezúton köszönöm az OSZK Térképtár vezetőjének, dr. Pászti Lászlónak a kutatásban nyújtott segítségét.

⁶ BONA GÁBOR: *Hadnagyok és főhadnagyok az 1848–49. évi szabadságharcban*. II. köt. H–Q. Bp., 1998. 475.; OSZK Térképtár, Bv 2 043/3.

⁷ Gyászjelentését l. <http://www.rakovszky.net/>; Gyászrovat. *Elhunytak. BH*, 8. (1888) 343:7.

⁸ *Magyarország tiszti cím- és névtára*. Bp., 1873:130., 1875:107.

⁹ A krockiról l. TÖRÖK ENIKŐ: Krokik, avagy kataszteri térképvázlatok. *Catastrum*, 1. (2014) 1:26–29.

■ Mesterfy Márton: Solt kataszteri térkép vázlata, 1854 (OSZK Térképtár, Bv 2 043/1.)

lyesnek találtak bizonyítjuk ...”) 1853. október 3-án kelt, feltehetően az 1853. évi térkép 1854-ben készített másolatával van dolgunk. A térkép *Zusammenstellung des nach Rieden und Culturen vermessen Areale der ganzen Catastral-Gemeinde Solt* című melléklete táblázatos formában tartalmazza a térképen római számokkal és névvel feltüntetett dűlők (No., Namen des Riedes) művelési ágát (Litera, Benennung des Culturs-Gattung) és a művelési ágak területének nagyságát. A táblázatot is javították. Az eredeti állapot szerint a dűlők római száma és neve a következő: I. Solt, II. Lapos had, III. Vásárhely, IV. Csukás hát, V. Urbarialis nyugoti, Urbarialis keleti (javított: V. Urbarialis nyugoti, VI. Urbarialis keleti), VII. (jav.: VIII.) Hármas, VII. (jav. VIII.) Kis Solt, VIII. (jav.: VIII.) Varos Telek, IX. (jav.:

X.) Tétel, X. (jav.: XI.) Maka halma, XI. (jav.: XII.) Maka szék, XII. (jav.: XIII.) Kigyos, XIII. (jav.: XIII.) Minszenti Soskuti, XIV. (jav.: XV.) Kopaszalmi, XV. (jav.: XVI.) Peméthegy, XVI. (jav.: XVII.) Szimma Halom, XVII. (jav.: XVIII.) Dirdomb, XVIII. (jav.: XVIII.) Sákori, XIX. (jav.: XX.) Magának való, XX. (jav.: XXI.) Meleg hegy, XXI. (jav.:XXII.) Ebédlesi, XXII. (jav.: XXIII.) Borsoshegy, XXIII. (jav.: XXIII.) Középhegy, XXIV–XXX. (jav.: XXV–XXX.) Rébér és Kaly Puszta.¹⁰

Konkreтуális térkép

Az ideiglenes felmérés célja a telkek tiszta jövedelmének, így a földadónak a megállapítását szolgálta. Ezt támogatandó minden becselőjárásba egy mérnököt rendeltek, aki segítséget nyújt

¹⁰ OSZK Térképtár, Bv 2 043/1–2.

Zusammenstellung
des nach Rieden und Culturen vertheilten Areals der ganzen Cultural-Gemeinde Solt.

■ Mesterfy Márton: Solt területi kimutatása, 1854 (OSZK Térképtár, Bv 2 043/2.)

tott a meglévő térképek használatában, illetve – ahol a térképek hiányoztak – a települések dűlönkénti felmérését elvégezte. Mivel a dűlök vagy nagyobb művelési ágak felvétele „egészben (in concreto)”, „tömeges (concret)” formában történt, ezért nevezik a felmérés során keletkezett térképeket konkréтуális térképeknek. Míg a mérnöki utasítás lehetővé teszi a részletenkénti,

telkenkénti felmérést, a pótutasítások kihangsúlyozzák, hogy a felmérést a részletek felvétele nélkül kell elvégezni („egészbeni felvétel”).

Az általában többszelvényes térképek címét azon a szelvényen tüntették fel, ahol a térképraiz nem töltötte ki a teljes térképtükröt. Az MNL Országos Levéltárban feldolgozott konkréтуális térképek alapján a térképek címe többnyire német nyelvű, így Solt konkréтуális térképe a kivételek közé tartozik, mert ez magyar nyelvű térkép. A cím az I. szelvényen olvasható: *Solt m. város Magyar Ország Buda Pesti kerület*, piros színnel kiegészítés: *sammt der Enclav Gemeinde Revber*, alatta a készítés dátumával: 1855. A térképi tartalomban is történtek javítások, például a dűlőket jelölő római számokat átírták.

A konkréтуális térképek méretaránya többnyire 1:7200, vagyis 1 hüvelyk = 100 öl. Az ábrázolni kívánt adatok sűrűségétől függően a méretarány lehetett nagyobb (1:3600, 1 hüvelyk = 50 öl), illetve kisebb (1:14 400, 1 hüvelyk = 200 öl). A léptéket a térkép címe alá kellett berajzolni. Tapasztalható azonban eltérés a mérnöki utasításban előírt méretaránytól, erre példa Solt konkréтуális térképe is, ahol a méretarány 1:5184, vagyis 1 hüvelyk = 72 öl.

A szelvények térképtükrének nagysága 25×20 hüvelyk, vagyis 65,75×52,6 cm, a szelvénylapok nagysága 68,38×55,23 cm. Solt térképe 20 szelvényből áll, amelyek többsége 52,5×65,5 cm nagyságú. Ahol a térképraiz nem tölti ki az előírt szelvény területét, ott kisebb lapokat használtak (10,5×65 cm, 13×65,5 cm). A szelvényeket a legészakibb részen kezdve, nyugatról kelet felé haladva római számmal látták el. Solt térképe XVIII szelvényből állt, amelyhez két kiegészítés tartozott: ad III. és ad XIV., valamint egy háromszelvényes melléktérkép (Beimappe), amelyen Révbér és Kaly területét ábrázolták 1:7200-as méretarányban. A melléktérképet címmel is ellátták: *Révbér és Kaly Puszta tartozó Solt adoközséghez*. A fő térképen Révbér és Kaly területén a következő felirat olvasható: *Siehe Beimappe ...*

A pótutasítás rendelkezik a térképek színezéséről. Mivel a munkával sietni kellett, illetve a „dűlök vázlata” (kroki) a művelési ágakat

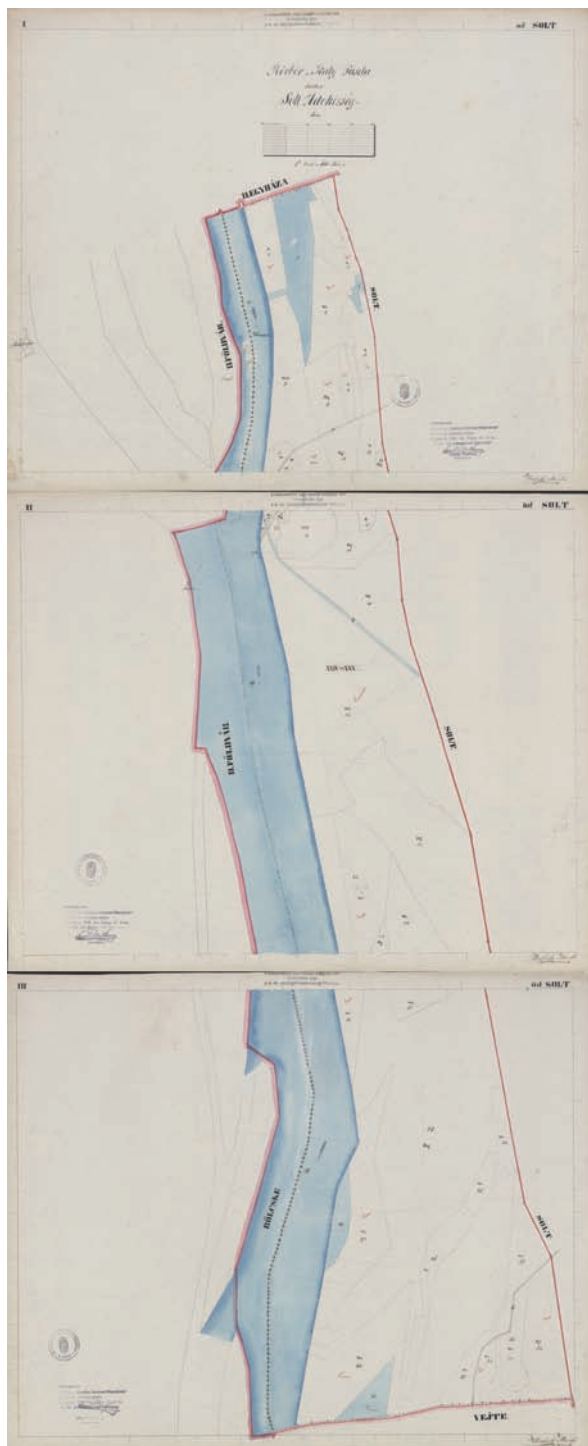
színesen ábrázolja, a konkrétális térképeket nem kellett színezni a következő tereptárgyak kivételével: tavak, folyók és patakok halványkék, ösvények barna és utak kárminvörös színnel színezendők. A művelési ágakat fehéren hagyták, és a következő betűkkel jelölték: A. [Äcker]= szántóföldek, Ws. [Wiesen] = rétek, Wgt. [Weingärten] = szőlők, W. [Weiden] = legelők, Wld. [Waldungen] = erdők és bercek, Rg. [Rohrschläge] = nádasok.

Az elkészült szelvényeket egy „borítékba”, palliumba helyezték, amelyre egy áttekinthető térképet ragasztottak. Ezen – a solti példa alapján is látható – a település nevével kívül (Gemeinde Solt, piros színnel kiegészítés: sammt Enclav Gemeinde Reveber) feltüntették az ország (Ungarn) és a kerület/megye (Bezirk Solt) nevét. A mérnöki utasítástól eltérően itt az adókerület és az adóközség sorszáma lemaradt.

A konkrétális térkép áttekinthető térképeként különben a krokik is használhatók, mivel mindkettőn fel vannak tüntetve a szelvényszámok piros római számmal, a melléktérkép szelvény számai fekete római számmal.¹¹

Minden szelvényt aláírt a felmérést végző mérnök a lap jobb alsó térképszegélyén és az ellenőrző főmérnök a bal alsó térképszegélyén. Solt esetében a másoló mérnök aláírása szerepel a bal alsó sarokban: Mesterfy Márton mérnök. Ez arra utal, hogy Solt konkrétális térképét régebbi térképek másolásával állították elő. Míg az 1850. évi utasítás részletesen ismerteti az ideiglenes felmérés menetét, a póttuasítások a meglévő térképek használatát és másolását szabályozzák és szorgalmazzák.

A befejezett térképet a mérnök csak a számítások, jegyzőkönyvek elkészítéséig tartotta magánál, utána a „kataszter-ülnök-felügyelőnek” adta át.¹²

■ Mesterfy Márton: Solt konkrétális térképének melléktérképe, 1855 (OSZK Térképtár, K 1 172, A 21–23.)

¹¹ OSZK Térképtár, Bv 2 043/1-2.

¹² *Amts-Instruktion für die mit der Ausführung des Grundsteuer-Provisoriums beauftragten Organe. Hivatalos utasítás a telekadó-ideiglen kivitelével megbízott organumok számára.* Buda, 1850. 12.; Mérnöki utasítás, 1850. 2., 4–6., 23.; Póttuasítás, 1851. 1–4.; Póttuasítás 2, 1851.; OSZK Térképtár, K 1 172, A 1–23.

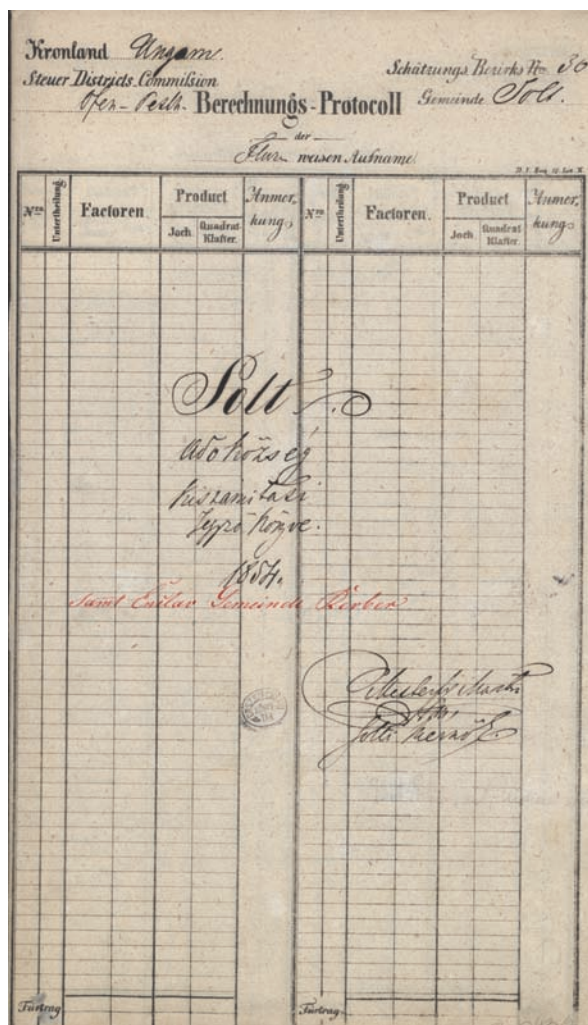

- Solt konkrétális térképének áttekintő térképe (OSZK Térképtár, K 1 172.)

Területszámítási jegyzőkönyv

A felmérést és a térképrajzolást a „térkiszámítás”, vagyis a területszámítás követte, általában a téli hónapokban. A területszámítás az jelentette, hogy kiszámolták az egyes községek, dűlők területének nagyságát.

Az 1850. évi mérnöki utasítás a következő rovatok felvételét rendelte el: szorzók (factor), eredmény (product), beosztás, észrevétel. Az utasításhoz csatoltak egy magyar nyelvű „Számítási jegyzőkönyv a’ ... kenti felvétel szerint” címmel ellátott mintát (C minta), amelynek rovatjai: sz[ám], aosztás, sokszorzók, eredmény (hold,

- Mesterfy Márton: Solt területszámítási jegyzőkönyvének címlapja, 1854 (OSZK Térképtár, Bv 2 043/3.)

[négyzög]öl), jegyzés. A jegyzőkönyvet a kitöltés után a mérnök dátummal látta el és aláírta.¹³

Solt területszámítási jegyzőkönyvének elkészítéséhez egy német nyelvű formanyomtatványt használtak, amelynek száma: D. I. Rub. 16. Lit. X., címe: *Berechnungs-Protocoll der Flurr-weisen Aufnahme*, rovatjai: Nro, Untertheilung, Factoren, Product (Joch, Qudrat-Klafter), Anmerkung. Az első oldalra kézírassal magyar nyelvű címet is felvezettek: *Solt adoközség kiszámítási jegyzőkönyve*, amelyet piros színnel kiegészítettek: *samt Enclav Gemeinde Révber*. A jegyzőkönyvet 1854-ben Mesterfy Márton solti mérnök állította össze.¹⁴

¹³ Mérnöki utasítás, 1850. 26–29.

¹⁴ OSZK Térképtár, Bv 2 043/3.

Kronland Ungarn
Steuer-Districts Commission
Ofen-Perth-Berechnungs-Protocoll
Schätzungs-Bezirks No. 30
Gemeinde Solt.

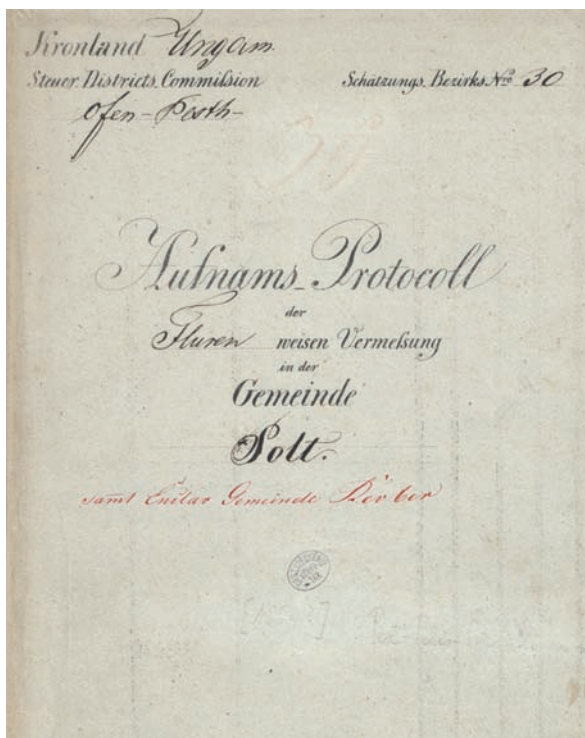
Fluren-weisen Aufnahme

N ^o	Factoren	Product		Anmerkung	N ^o	Factoren	Product		Anmerkung
		Joche	Quadrat				Joche	Quadrat	
Nro des Blattes									
Benennung des Riedes									
Nro der Parzelle									
Des Eigenthümers Haus Nro, Vor- und Zuname									
Stand, Wohnort									
Des Grundstückes Cultur-Gattung, Flächen-Inhalt (N. Oe. Joche, Quadrat)									
1-8	576	495	17	112	1-8	576	225	8	100
9-10	144	405	14	8	9-10	144	225	2	700
11-14	72	302	12	1124	11-14	72	450	18	-00
15-18	36	16	48		15-18	36	36	1	720
19-24	360	18	180		19-24	360	50	5	1250
25-27	72	1235	8	112	25-27	72	125	4	160
Procenten - 61 644					Procenten. 27 60				
Summe 12. 1338 192					Summe 181 700				
Später 199 136					Später 200 100				
A Vatta Spekulation									
Nro des Blattes - - - 199 136					Nro der Parzelle - - - 200 100				
Summe - - - 1120 -									

- Mesterfy Márton: Solt területszámítási jegyzőkönyvének részlete, 1854 (OSZK Térképtár, Bv 2 043/3.)

Felvételi jegyzőkönyv

A felvételi jegyzőkönyv alapjául az 1850. évi mérnöki utasítás D mintája szolgált: „Felvételi jegyzőkönyv a ...kenti felmérésnek a ... községben”, rovatai: a lap v. szelvény száma [azaz a térkép szelvény száma]; neve a dűlőnek; a részlet [telek] száma; a tulajdonos házszám[a], vezeték- és keresztnéve, állása, lakhelye; a birtokrész művelési ága, kiterjedése (al[só]-ausztriai hold, [négyzet] ö); jegyzés. Ha a községet egészében és nem dűlőnként vették fel, akkor csak egy tétel szerepelt a jegyzőkönyvben, és értelemszerűen nem töltötték ki a dűlők nevével a művelési ágakig tartó oszlopokat. Ha a felvétel dűlőnként történt,

- Mesterfy Márton: Solt felvételi jegyzőkönyvének címlapja, 1854 (OSZK Térképtár, Bv 2 043/4.)

akkor az egyes dűlők egy-egy tételt alkottak, az oszlopokat a részlet számától a tulajdonos lakhelyéig ki kellett pontozni. Az utasítás lehetővé tette a részletenkénti, azaz parcellánkénti, telkenkénti felmérést is, ezért szerepelnek a jegyzőkönyvben a telkek helyrajzi számának és a tulajdonos adatainak az oszlopai. Végül a mérnök dátummal és aláírással volt köteles ellátni a jegyzőkönyvet.¹⁵

Soltról két felvételi jegyzőkönyv maradt fenn, mindkettő német nyelvű, és német nyelvű formanyomtatványra készült. Az *Aufnams Protocoll der flurenweisen Vermessung in der Gemeinde Solt* (később piros színnel kiegészítették: *samt Enclav Gemeinde Révbér*) című jegyzőkönyvet Mesterfy Márton állította össze, de dátummal nem látta el, 1854-re datálható. Rovatai a következők: Nro des Blattes; Benennung des Riedes; Nro der Parzelle; Des Eigenthümers Haus Nro, Vor- und Zuname, Stand, Wohnort; Des Grundstückes Cultur-Gattung, Flächen-Inhalt (N. Oe. Joche, Quadrat

¹⁵ Mérnöki utasítás, 1850. 29–30.

Klafter); Anmerkung.¹⁶ A dűlők nevénel a dűlők római számát adták meg, azon belül az egyes művelési ágakat, „aldűlőket” arab számmal a Nro der Parzelle rovatban. Értelemszerűen – mivel a felmérés dűlőnként történt – nem töltötték ki a tulajdonosra vonatkozó adatokat.

A másik felvételi jegyzőkönyv két füzetből áll, az egyikben Solt, a másikban Révbér adatai szerepelnek. Az utóbbi (*Aufnams Protocoll der flurenweisen Vermessung in der Steuer Gemeinde Révbér*) 1858-ból származik, Ketskemény Sámuel munkája. A solti füzet címe: *Aufnams Protocoll der flurenweisen Vermessung in der Steuer Gemeinde Solt*, Franz József készítette, nem szerepel rajta a készítés időpontja,

de 1858-ra datálható. Ehhez a jegyzőkönyvhöz Franz ugyanazt a formanyomtatványt használta, mint amit az 1854. évi jegyzőkönyvnél használtak, ugyanakkor nem töltötte ki a szelvény-szám rovatát, és a dűlő neve rovatban nemcsak a dűlő római számát, hanem nevét is feljegyezte: I. Ortsried, II. Lapos hád, III. Vársárhely, IV. Csukás hát, V–VI. Urbarialis nyugoti és keleti, VII. Hármás, VIII. Kis Solt, IX. Város Telek, X. Tétel, XI. Maka halma, XII. Maka szék, XIII. Kigyos, XIV. Mintsenti Soskut, XV. Kopasz halmi, XVI. Gémét hegy, XVII. Szima halom, XVIII. Dirdomb, XIX. Sakér, XX. Maganakvaló, XXI–XXIII. Meleg hegy, Ebédleti, Borsos hegy, XXIV. Közép hegy. Az újabb jegyzőkönyv felvételére

Nro des Blatts	Nro des Stücks	Des Eigentümers			Des Grundstückes		Anmerkung		
		Nro des Manns	Vor- und Nachname	Stand	Wehnort	Cultur. Sattung.		Flächen-Inhalt N. Oe. Doche. Quadrat Stücker	
v.	1					Orts flad.	28	570	
vi.	2					wald.	29	579	
vii.	3					Com. eg.		270	
viii.	4					wald.	9	204	
ix.	5					wald.	56	566	
x.	6					Com. eg.	1	115	
xi.	7					wald.	278	1416	
xii.	8					wasser.	22	1561	
xiii.	9					wald.	74	429	
xiiii.	10					wasser.	25	67	
xv.	11					wald.	62	110	
xvi.	12					wasser.	46	140	
xvii.	13					wald.	444	70	
xviii.	14					Com. eg.	2	153	
xix.	15					wald.	157	57	
xx.	16					wasser.	15	111	
xxi.	17					wald.	57	730	
xxii.	18					wasser.	2	720	
xxiii.	19					wald.	10	141	
xxiv.	20					wiesen.	1	740	
Zurtrag.							1630	879	

■ Mesterfy Márton: Solt felvételi jegyzőkönyvének részlete, 1854 (OSZK Térképtár, Bv 2 043/4.)

¹⁶ A rovatcímek magyarul: szelvényszám; dűlőnév; helyrajzi szám; a birtokos házszáma, vezeték- és keresztnéve, állása, lakhelye; a birtok művelési ága, a terület nagysága (alsó-ausztriai hold, négyszögöl); megjegyzés.

Culturen Ausweis
von nachstehender Gemeinde

N ^o	Name der Gemeinde	Enthalt	Acker				Wald				Wasserkörper		Anmerkung
			Arden	Wiesen	Wingärten	Summa	Walden	Wälder	Wasserkörper	Summa	Wasserkörper	Summa	
20	Solt	Landgemeinde	S o l t										
			Rechnung	8.465	2.527	841	8.833	4.179	16.118	5.273	1700	16.944	
			von Solt und Lagerbuch	8.410	2.512	840	8.762	4.101	16.117	5.203	1688	16.784	
		Differenz	- 45	- 24	- 1	- 70	- 78	+ 3	- 75	- 45	- 190		

Solt November 1858

■ Franz József: Solt talajhasználati kimutatása, 1858 (OSZK Térképtár, Bv 2 043/7.)

azért volt szükség, mert az egyes dűlőkön belül megváltoztak a művelési ágak.¹⁷

Talajhasználati kimutatás

Az 1850. évi mérnöki utasítás nem rendelkezett a talajhasználati kimutatás elkészítéséről, de Solt iratai között fennmaradt egy ilyen dokumentum: *Culturen Ausweis von nachstehender Gemeinde*. A táblázatot 1858-ban Franz József állította össze, és Révbépuszta nélkül tartalmazza Solt művelési ágait (szántóföldek, szőlők, rétek, legelők, erdők, nádasok, terméketlen területek) és azok nagyságát. Külön sorban szerepel a konkrét felmérés és a telekönyv („Lagerbuch”) által közölt adat, illetve a köztük lévő különbség értéke.¹⁸

A mérnöknek az elkészült munkálatokat a felügyelőnek térítvény mellett át kellett adnia,

a térítvényben pontosan fel kellett sorolni a szelvények számát és az egyéb dokumentumok típusát.¹⁹

A dokumentumok vizsgálata alapján megállapítható, hogy Solt ideiglenes felmérésére 1853–1855 folyamán került sor. Ebből az időszakból fennmaradt egy konkrét táblázatos kimutatással együtt, két krocki táblázatos kimutatással együtt, területszámítási jegyzőkönyv és felvételi jegyzőkönyv, mindezen források Mesterfy Márton nevéhez kapcsolódnak. Mivel a művelési ágakban és a dűlők számozásában változások álltak be, 1858-ban javították a krockikat a hozzájuk tartozó táblázatos kimutatással együtt, valamint a konkrét táblázatos kimutatással együtt, új felvételi jegyzőkönyvet szerkesztettek, a dokumentumok sorát talajhasználati kimutatással bővítették. Az 1858. évi munkálatok Franz József és Ketskemény Sámuel nevéhez fűződnek.

¹⁷ OSZK Térképtár, Bv 2 043/4–6.

¹⁸ OSZK Térképtár, Bv 2 043/7.

¹⁹ Mérnöki utasítás, 1850. 30.